
PWYLLGOR CRAFFU CORFFORAETHOL, 16.01.14

Yn bresennol: Y Cynghorydd Simon Glyn (Cadeirydd).
Y Cynghorydd Dyfrig Jones (Is-gadeirydd).

Y Cynghorwyr:- Lesley Day, Elwyn Edwards, Trevor Edwards, Aled Evans, Gweno Glyn, Selwyn Griffiths, Jason Humphreys, Charles W.Jones, Eryl Jones-Williams, June Marshall, Dafydd Meurig, Michael Sol Owen, Mair Rowlands ac Eirwyn Williams.

Swyddogion yn bresennol: Geraint George (Pennaeth Strategol a Gwella), Gareth James (Rheolwr Aelodau – Cefnogi a Chraffu) ac Eirian Roberts (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

Yn bresennol ar gyfer eitem 3 isod:-

Y Cynghorydd Peredur Jenkins (Aelod Cabinet Adnoddau)
Dilwyn Williams (Cyfarwyddwr Corfforaethol)

Yn bresennol ar gyfer eitem 4 isod:-

Dyfed Edwards (Arweinydd)
Trystan Pritchard (Uwch Reolwr Partneriaethau)

Ymddiheuriad: Y Cynghorydd Gareth Thomas.

1. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

2. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod diwethaf o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 14 Tachwedd, 2013 fel rhai cywir.

3. STRATEGAETH ARBEDION

Aelod Cabinet: Y Cynghorydd Peredur Jenkins

Cyflwynwyd – adroddiad yr Aelod Cabinet Adnoddau yn cyfarch cyfres o faterion a godwyd gan y pwyllgor hwn mewn perthynas â goblygiadau'r sefyllfa ariannol ddiweddaraf i'r Strategaeth Arbedion.

Rhoddyd cyfle i'r aelodau ofyn cwestiynau a chynnig sylwadau. Yn ystod y drafodaeth, codwyd y prif faterion a ganlyn:-

- (1) Ymatebodd yr Aelod Cabinet Adnoddau yn briodol i gyfres o gwestiynau yn ymwneud ag elfennau technegol o'r adroddiad, megis hygredd y ffigur o £3.578m y cyfeirir ato ym mharagraff 2.3 o'r adroddiad, y gwir berfformiad yn erbyn targed arbedion 2013/14 a'r rhagolygon ariannol.
- (2) Nodwyd bod paragraff 3.8 o'r adroddiad yn cyfeirio at weithio ar gyfundrefn ar gyfer sefydlu beth yw blaenoriaethau'r Cyngor (er mwyn sefydlu lle bydd modd torri) a

holwyd pwy oedd yn trafod a beth sy'n cael ei drafod. Mewn ymateb, cadarnhaodd yr Aelod Cabinet Adnoddau nad oedd y math yma o drafodaethau wedi dechrau cymryd lle eto ond bod cyfundrefn yn cael ei sefydlu i drafod hynny. Pwysleisiodd hefyd y byddai unrhyw doriadau posib' yn cael eu trafod yn fanwl gyda'r holl aelodau a thrigolion Gwynedd.

- (3) Pwysleisiodd pwysigrwydd sicrhau bod y Cyngor yn ymgysylltu gyda phob carfan o'r cyhoedd ynglŷn ag unrhyw doriadau. Nodwyd mai'r bobl fwyaf tlawd a bregus o fewn cymdeithas yw'r bobl lleiaf abl i roi eu barn drosodd a hwy hefyd sy'n mynd i ddiodeff fwyaf o golli gwasanaethau'r Cyngor.
- (4) Mynegwyd pryder gan yr aelod lleol bod y gwasanaeth cludiant i ysgol gynradd Llanrug wedi ei dorri'n ddirybudd ddiwedd y tymor diwethaf. Nid oedd y Cyngor wedi ymgynghori ag ef ynglŷn â'r mater ac 'roedd yr Aelod Cabinet Amgylchedd o'r farn na ddylai'r toriad fod wedi cymryd lle tan fis Medi nesaf. Awgrymodd y Cadeirydd wyntyllu'r diffygion yn nhrefn ymgynghori'r Cyngor ar ddiwedd y drafodaeth.
- (5) Holwyd ai'r flaenoriaeth oedd amddiffyn swyddi o fewn y Cyngor ynteu amddiffyn y gwasanaethau. Mewn ymateb, nododd yr Aelod Cabinet Adnoddau mai'r flaenoriaeth oedd darparu gwasanaethau i bobl Gwynedd a bod rhaid i'r swyddi gydweddu â'r gwasanaethau hynny.
- (6) Nodwyd bod y Cyngor yn wynebu sefyllfa o orfod adolygu ei Strategaeth Ariannol ac o ystyried toriadau arwyddocaol iawn sy'n golygu bod swyddi yn y fantol a gwasanaethau yn cael eu cyfaddawdu, ac 'roedd dull y Cyngor o ddelio gyda hyn yn ystyriaeth hynod bwysig. Byddai'n rhaid ymgynghori gyda'r undebau petai swyddi'n cael eu dileu ac 'roedd yn rhaid ymgynghori gyda'r cyhoedd hefyd, gan gofio bod rhai pobl yn mynd i fod yn fwy ymylol yn hyn na'i gilydd. 'Roedd y grym i gyd yn nwylo'r prif swyddogion a'r Aelodau Cabinet ar hyn o bryd ac 'roedd yn rhaid iddynt ganfod dull o rymuso gweddill yr aelodau i fod yn rhan o'r drefn yma, gan hefyd ymestyn y drefn i gynnwys pob elfen o'r gwahanol anghenion sydd gan y trethdalwyr yng nghyd-destun y gwasanaethau. 'Roedd yn hanfodol bod y pwyllgor hwn yn cael cyfle i graffu pa fath o gynlluniau fydd yn cael eu datblygu yn ystod y misoedd nesaf ar gyfer tynnu'r pwyllgor hwn a gweddill yr aelodau etholedig i mewn, gan hefyd gwmpasu'r ystod eang o grwpiau a chyrrff o fewn y sir mewn modd ystyrion. Mewn ymateb, awgrymodd yr Aelod Cabinet Adnoddau fod y seminarau cychwynnol a drefnwyd ar gyfer yr aelodau yn dangos y ffordd. Mynegodd ei obaith hefyd y byddai'r Cyngor yn gynhwysfawr ym mhopeth y bydd yn ei wneud ynglŷn â'r drefn arbedion a thoriadau sy'n ei wynebu. Ychwanegodd y gallai fod yn anodd cael trwch y boblogaeth i gael y sgwrs yma, ond 'roedd gan y grwpiau sy'n cefnogi trigolion sydd angen cymorth a'r cynghorwyr eu hunain, fel y bobl sydd agosaf at drwch y boblogaeth, rôl bwysig yn cefnogi'r holl drefn o ymgynghori ar unrhyw arbedion.
- (7) Awgrymwyd nad yw pobl yn gwybod beth sy'n mynd ymlaen yn y Cyngor y dyddiau hyn gan nad yw'r wasg bellach yn anfon newyddiadurwyr i bwyllgorau'r Cyngor i gymryd nodiadau, ond yn hytrach yn dibynnu ar ddatganiadau i'r wasg, sy'n cyflwyno'r dadleuon o safbwynt y Cyngor yn unig.
- (8) Awgrymwyd nad cyfarfodydd cyhoeddus a seminarau oedd y ffyrdd gorau o ymgysylltu â'r bobl hynny sy'n anodd eu cyrraedd ar hyn o bryd. 'Roedd yn rhaid meddwl am ffyrdd creadigol o fynd allan at bobl, e.e. drwy fynd at grwpiau cymunedol, mynd i ysgolion, siarad gyda phobl ifanc a defnyddio'r cyfryngau cymdeithasol.
- (9) Nodwyd bod rhaid gochel rhag defnyddio cyfathrebu gyda'r cyhoedd fel esgus i osgoi gwneud penderfyniad.
- (10) Nodwyd bod perygl o wario llawer iawn o arian ar ymgysylltu a rhaid cofio bod pobl yn ethol cynghorwyr i gynrychioli eu barn.
- (11) Awgrymwyd defnyddio cynghorau tref / cymuned i gasglu gwybodaeth.

- (12) Nodwyd nad yw'n hawdd mesur effaith cyflawni arbedion, ond byddai, e.e. cwtdgi gwasanaeth gweithiwr cymdeithasol / cymhorthydd dosbarth o 3 awr i awr yn awgrymu lleihad yn y gwasanaeth, sydd yn ei dro'n awgrymu effaith. Mewn ymateb, nododd yr Aelod Cabinet Adnoddau y byddai'n disgwyl bod y pwysu a'r mesur yma'n cael ei wneud wrth roi'r arbedion yn eu blaenau, er nad yw hynny'n fater rhwydd. Nododd yr aelod ymhellach fod rhaid canfod ffordd o fesur effaith toriadau ac awgrymodd y byddai derbyn mwy o gwynion gan yr aelodau yn arwydd bod gwasanaeth wedi dirywio. Cytunodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol â'r sylw ynglŷn â'r effaith gan nodi fod y profiad a gafwyd o geisio ystyried a fu effaith wedi i arbediad gael ei wireddu yn hynod anodd ac yn codi cwestiynau ynglŷn â'r budd y gellir ei osod yn erbyn y gost o geisio gwneud hynny (gan fod yna nifer o ffactorau yn gallu dylanwadu ar berfformiad heblaw mewnbyn adnoddau). Nododd y byddai'n well sicrhau bod y goblygiadau yn glir o'r cychwyn a phe deuai cynllun gerbron, ac nad yw ei effaith yn glir, dylid ei yrru'n ôl i'r adran gan ofyn am eglurhad pellach.
- (13) Awgrymodd aelod y gellid mesur rhai pethau penodol, megis glendid ac edrychiad y stryd, gan nodi ei bod yn derbyn mwy a mwy o gwynion ynglŷn â'r gwasanaeth casglu biniau. Mewn ymateb, nododd yr Aelod Cabinet Adnoddau fod cyfrifoldeb ar yr aelodau i dynnu sylw'r penaethiaid perthnasol at broblemau o'r fath.

**4. ADRODDIAD CYNNYDD CYNLLUN INTEGREDIG SENGL GWYNEDD AC YNYS MÔN
Aelod Cabinet: Y Cyngorydd Dyfed Edwards**

Cyflwynwyd – adroddiad yr Arweinydd yn amlinellu'r cynnydd tuag at sefydlu Cynllun Integredig Sengl i Wynedd ac Ynys Môn gan fod angen sicrwydd bod buddiannau pobl Gwynedd yn cael eu gwarchod.

Rhoddodd yr Uwch Reolwr Partneriaethau grynodedb o swyddogaeth yr uned.

Rhoddwyd cyfle i'r aelodau ofyn cwestiynau a chynnig sylwadau. Yn ystod y drafodaeth, codwyd y prif faterion a ganlyn:-

- (1) Nodwyd bod y Cyngor wedi'i feirniadu'n ddiweddar gan y Cynulliad am fod yn rhy fewnblyg ynglŷn â phartneriaethau a bod adroddiad gan Fantell Gwynedd hefyd wedi bod yn ddeifiol ynglŷn â'r ffordd 'roedd y Cyngor yn ymdrin â phartneriaethau'r trydydd sector. 'Roedd y Cynllun Integredig Sengl yn sôn am lawer o bethau dymunol fel datblygu cymunedau cryf yng Ngwynedd a Môn a sicrhau gwasanaethau cynaliadwy, ond ble 'roedd y dystiolaeth o hynny? Nid oedd cyfeiriad yn yr adroddiad chwaith at bartneriaethau'r trydydd sector a nodwyd nad oedd rhai elusennau, megis Cynllun Ieuenctid Pwllheli, yn cael unrhyw fath o berthynas gyda'r Cyngor. Mewn ymateb, eglurodd yr Uwch Reolwr Partneriaethau, o ran y strwythur sy'n bodoli o dan y Bwrdd Gwasanaethau Lleol, bod yna gynrychiolaeth trydydd sector o'r lefel hynny i lawr ynghyd â chynrychiolaeth trydydd sector ar y grwpiau thematig. 'Roedd y prosiect Gwneud y Cysylltiadau hefyd yn darparu un swyddog cefnogol ar gyfer y Bwrdd Gwasanaethau Lleol yn y trydydd sector ymhob sir. Er ei fod yn rhannu rhwystredigaeth y trydydd sector ynglŷn â'r diffyg symud ymlaen a gweithredu ar yr agenda, 'roedd yn hyderus yn y cyswllt. Mewn ymateb i gwestiwn pellach, cyfeiriodd yr Uwch Reolwr Partneriaethau at Gyngor ar Bopeth a Chartref Bontnewydd fel enghreifftiau o bartneriaethau trydydd sector sy'n derbyn cymorth ariannol neu gyffelyb gan y Cyngor, a nododd y gallai ddarparu rhestr lawn i'r aelod pe dymunai hynny. Ychwanegodd yr Arweinydd fod y cysylltiad gyda'r trydydd sector yn digwydd ar lefel Gwynedd fel cyngor unigol hefyd.
- (2) Nodwyd bod paragraff 1.3 o'r cynllun yn nodi bod y datblygiadau posib' o ran gorsaf niwclear newydd ym Môn yn 'gyffrous', ond y gellid dadlau bod y datblygiadau hyn yn 'arswydus'. Mewn ymateb, nododd yr Arweinydd y gellid defnyddio gair

- gwahanol, ond 'roedd y datblygiad yn sicr o greu 'cyffro', boed hynny'n gyffro negyddol neu gadarnhaol.
- (3) Awgrymwyd y byddai'r cynllun ar y cyd gyda Môn yn colli rhywfaint o'i werth petai'r Llywodraeth yn penderfynu uno Gwynedd a Môn gyda Chonwy.
 - (4) Nodwyd, er bod yr athroniaeth a'r gwerthoedd sydd yn yr adroddiad yn wych ar bapur, byddai'n anodd iawn gwireddu'r nifer helaeth o ddefnyddau sydd ynddo. 'Roedd yr adroddiad yn cyfeirio at y wasgfa ac yn sôn am rymuso unigolion i fod yn llai dibynnol ar y wladwriaeth gan roi cyfrifoldeb ar unigolion a grwpiau i gyflawni canlyniadau ar gyfer eu hunain. Gan gyfeirio at y gwaith sy'n cael ei wneud gan Gisda, pwysleisiwyd na ddylid defnyddio'r adroddiad fel esgus i gau hostel i'r digartref yn ystod y cyfnod hwn o doriadau heb fod wedi creu'r mecanwaith i ddileu digartrefedd yn y lle cyntaf. 'Roedd yr un egwyddor yn wir yng nghyswllt gwasanaethau pwysig eraill hefyd, megis cartrefi i'r henoed / plant. Mewn ymateb, nododd yr Arweinydd fod yna densiynau amlwg rhwng parhau i gynnal y gyfundrefn a mynd gam neu ddau ymhellach ac ystyried beth sy'n mynd i ryddhau potensial unigolyn. Y nod bob amser oedd peidio creu dibyniaeth, rhyddhau potensial pobl a'u cynorthwyo i ddatblygu i fod yn aelodau cyflawn o gymdeithas. 'Roedd angen llawer iawn o waith a buddsoddiad i wneud hynny. Nid oedd yn mynd i ddigwydd dros nos ac 'roedd rhaid cynnal pobl yn y cyfamser.
 - (5) Awgrymwyd, er y byddai cau, e.e. canolfan hamdden, yn llawer llai eithafol na chau hostel i'r digartref, byddai'n debygol o achosi llawer mwy o dwrw, ac 'roedd cyfrifoldeb ar gynghorwyr i sefyll i fyny dros y bobl sydd fwyaf angen gwasanaethau'r Cyngor, yn hytrach na'r rhai sydd fwyaf lleisiol. Cytunodd yr Arweinydd â'r sylw yma gan nodi fod gan y Cyngor rôl i fod yn gadarn ac yn eglur ac i geisio gwneud yr hyn sy'n iawn, ac nid o reidrwydd yr hyn sy'n boblogaidd, er mwyn creu gwell cymdeithas.
 - (6) Awgrymwyd nad oedd y Cyngor yn gwneud iawn â phobl Gwynedd drwy fynd i bartneriaeth leol gyda Môn. Cyfeiriwyd at Bartneriaeth Caffael Gogledd Cymru fel enghraifft o gydweithio aflwyddiannus a mynegwyd pryder bod yr elfen leol yn mynd i gael ei cholli drwy gydweithio ar draws dwy sir. Mewn ymateb, nododd yr Arweinydd fod y Cyngor wedi profi anawsterau wrth weithio mewn partneriaeth ar sawl lefel ac y gallai fod yn frwydr ac yn anodd am nifer o resymau. Fodd bynnag, tra 'roedd y Cyngor yn derbyn anogaeth y Llywodraeth i weithio mewn partneriaeth, 'roedd yn rhaid gwneud y gorau o'r sefyllfa gan ymdrechu i gael y canlyniad gorau ar gyfer pobl Gwynedd. Mewn ymateb i ymholiad pellach, pwysleisiodd yr Arweinydd nad oedd yn anghyffyrddus o gwbl gyda'r bartneriaeth a'i fod yn optimistaidd ynglŷn â'r cydweithio. Ychwanegodd fod raid cydnabod y rhwystrau, ond o gydnabod a deall y rhwystrau hynny, 'roedd yna fwy o obaith o lwyddo. Nododd na ddylid mynd o flaen gofid, serch y dystiolaeth sydd yna o broblemau yn y gorffennol. 'Roedd cynllun wedi'i gytuno gan y ddwy sir a'r gamp oedd adeiladu ar y sail gadarn honno a cheisio gwneud gwaith fydd yn gwneud gwahaniaeth i bobl Gwynedd a Môn.
 - (7) Mynegwyd dymuniad i weld mwy i godi gobaith o safbwynt yr economi, yn enwedig yn Ne Gwynedd. Mewn ymateb, nododd yr Arweinydd ei fod yn cytuno'n llwyr â'r pwyslais ar yr economi a'r hyn y gall economi gref ei olygu i'r ardaloedd hyn. Eglurodd fod pwyslais y cynllun hwn ar y gwaith partneriaethol, ond 'roedd rhaid i Wunedd, fel sir, fynd i'r afael â materion sy'n effeithio ar yr economi wledig, yn Nwyfor a Meirionnydd yn bennaf. Hefyd, 'roedd yn ofynnol sicrhau, wrth ddod â Gwynedd a Môn at ei gilydd, bod anghenion holl gymunedau'r ddwy ardal yn cael eu cyfarch. Dylid mynd i'r afael â'r gwaith mewn ffordd bositif ac optimistaidd, ac 'roedd hynny ynddo'i hun yn gallu cael effaith gadarnhaol ar y sawl mae'r Cyngor yn cydweithio â hwy. Awgrymodd fod yna rôl i'r pwyllgor craffu fonitro cynnydd y gwaith a chyfeiriodd at brosiectau yn y maes gofal a'r maes amgylchedd fel enghreifftiau o gydweithio llwyddiannus ar lefel sirol yn y gorffennol.
 - (8) Mynegwyd pryder bod Llywodraeth San Steffan yn bwriadu rhoi'r gwaith o ddadgomisiynu Gorsaf Niwclear Trawsfynydd o'r neilltu rhwng 2016 a 2021.

Nodwyd y byddai'r cannoedd o weithwyr lleol sy'n gweithio ar y safle yn debygol o adael yr ardal yn hytrach nag aros i'r gwaith ddychwelyd ymhen 5 mlynedd a holwyd pa bwysau y gellid ei roi rhwng Gwynedd a Môn i geisio cadw'r safle'n agored. Mewn ymateb, nododd yr Arweinydd fod y Cyngor mewn trafodaethau cyson gyda'r Awdurdod Dadgomisiynu Niwclear a rheolwyr y safle ac y ceisid dwyn pwysau i'r gwaith barhau, a hefyd i uchafu safle Trawsfynydd fel man cyflogaeth o bwysigrwydd, nid yn unig i Dde'r sir, ond hefyd i'r sir gyfan.

5. **BLAEN RAGLEN WAITH Y PWYLLGOR 2013-2014**

Cyflwynwyd – y fersiwn ddiweddaraf o'r rhaglen waith.

Gan gyfeirio at eitem A6 – Trefniadau'r Pwyllgor Cynllunio, nododd y Rheolwr Aelodau – Cefnogi a Chraffu y galwyd cyfarfod arbennig o'r Pwyllgor Craffu Cymunedau ar 7 Chwefror i edrych ar y gofynion newydd sy'n cael eu cyflwyno o ran y trefniadau cynllunio ar draws Cymru a bod croeso i aelodau'r pwyllgor hwn fynd yno fel sylwedyddion. Nododd aelod fod y cyfarfod hwn yn gwrthdaro gyda chyfarfod brys o Gynhadledd Sefydlog Rheilffordd y Cambrian.

Mewn perthynas ag eitem A13 – Cofrestru ail gartref fel busnes, awgrymodd y Rheolwr Aelodau – Cefnogi a Chraffu fod y Pennaeth Cyllid yn rhoi arweiniad pellach i'r aelodau ar y mater hwn mewn seminar i'w threfnu ar 31 Mawrth.

Trafodwyd y diffygion yn nhrefn y Cyngor o ymgynghori gydag aelodau yn sgil sylw'r aelod lleol bod y gwasanaeth cludiant i ysgol gynradd Llanrug wedi ei dorri'n ddirybudd ddiwedd y tymor diwethaf. Cyfeiriodd sawl aelod at ddiffygion tebyg yn eu wardiau hwythau. 'Roedd rhai aelodau o blaid gosod y mater ar raglen cyfarfod nesaf y pwyllgor gan wahodd y Pennaeth Gofal Cwsmer a'r Aelod Cabinet Gofal Cwsmer yno i ymhelaethu ar y trefniadau y gellid eu rhoi mewn lle i sicrhau na fydd y math yma o sefyllfa'n codi eto. 'Roedd aelodau eraill o'r farn nad mater pwyllgor oedd hyn, eithr mater gweithredol. 'Roedd y pwyllgor eisoes wedi cael cyfle i holi'r Pennaeth Gofal Cwsmer a'r Aelod Cabinet ynglŷn â Strategaeth Ymgysylltu'r Cyngor fis Medi diwethaf ac 'roeddent o'r farn nad oedd diben rhoi'r mater yn ôl ar yr agenda bob tro mae problem yn codi. Nododd y Rheolwr Aelodau - Cefnogi a Chraffu ei bod yn amserol i'r pwyllgor dracio gweithrediad yr argymhellion a gyflwynwyd i'r Aelod Cabinet Gofal Cwsmer yn dilyn y drafodaeth ar y Strategaeth Ymgysylltu yn y pwyllgor ym mis Medi, yn enwedig o ddeall bod y Cabinet yn ystyried y strategaeth yn eu cyfarfod ar 28 Ionawr.

PENDERFYNWYD tracio'r eitem y Cyngor a'r Cyhoedd – Ymgysylltu yn y Cyfarfod Paratoi nesaf ar 18 Chwefror gan:-

- **Edrych beth yw'r strategaeth sy'n cael ei chyflwyno;**
- **Edrych beth fu'r ymateb hyd yma gan yr Aelod Cabinet;**
- **Ystyried a ddylid gwahodd y Pennaeth Gofal Cwsmer / Aelod Cabinet Gofal Cwsmer i gyfarch rhai materion penodol yng nghyfarfod nesaf y pwyllgor ar 27 Mawrth.**

Dechreuodd y cyfarfod am 10.00am a daeth i ben am 12.40pm.